

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Despre subiectul supremei puteri bisericești

sau

despre forma de guvernare bisericească.*)

De Constantin Popoviciu.

Formele de guvernare civilă.

În societatea civilă sau în stat deosebit mai ales trei forme de guvernare, *Monarchia* în care unul, *Aristocrația* unde o clasă privilegiată, și *Democrația* unde colectivitatea cetățenilor exercită suveranitatea, adică e subiectul și proprietarul puterii supreme și al celor patru drepturi majestaticice: dreptul de legislațiune, dreptul judecătoresc, dreptul penal și dreptul supremei inspecțiuni. Dar' există și forme mixte, în cari se împart două subiecte pe puterea supremă.

Opiniuni apuse asupra formei guvernării bisericești.

Relativ la întrebarea: Care formă de guvernare e proprie bisericii creștine, aflăm în apus vederi deosebite. Unii dintre romano-catolici reprezintă forma de guvernare monarchică în persoana apostolului Petru și a episcopilor din Roma, alții un primat de onoare și jurisdicțiune în aceeași persoană, așadar' o formă de guvernare, care e aproape asemenea monarchiei restrânse.

Protestanții sunt cu totul pentru forma de guvernare democratică.

Biserica ortodoxă orientală însă, urmând sfintei scripturi și sfinților părinți, nu se poate împrieteni nici cu una din aceste opinii.

*) Dăm acest capitol din manuscriptul german *Gr. or. Kirchenrecht nach den Vorlesungen des Prof. Constantin Popovici, Czernowitz 1902*, în traducerea făcută pentru „Biserica și Școala“ de colaboratorul nostru *George Ciuhanda*, cu binevoitoarea încuviințare a distinsului profesor, căruia-i exprimăm sinceră mulțumită în numele cetitorilor și al nostru. Red.

Forma fundamentală a guvernării bisericii e Cristocrația.

După sfânta scriptură și după consunătoarea doctrină a sfinților părinți, singurul cap, singurul suveran și arhipăstor al bisericii, atât al celei nevăzute în ceriu cât și al celei văzute pe pământ, e Hristos. După Pavel, Hristos are să stăpânească până ce-și va pune dușmanii sub picioarele sale (I. Cor. XV. 25). El își guvernează biserica văzută nu numai prin ordinele sale cuprinse în sf. scriptură și în Dumnezeuască tradițiune, ci și prin îngrijirea sa Dumnezeuască nemijlocită și prin conlucrarea sfântului spirit, prin care ea rămâne în veci împreună cu dânsul. În acest chip își conduce el, după mărturia sfântului *Ciprian*, biserica inclusive și superiorii văzuți ai ei. Așadar' forma guvernării bisericești în ființa sa e absolut monarchică, dar' numai în raport către Hristos. Spre deosebire de forma de guvernare civilă, noi o numim mai potrivit formă christocratică sau scurt Christocrație.

Subiectul puterii cheilor sau al puterii bisericești văzute și forma prescrisă de Hristos pentru administrarea ei.

Când a instituit Hristos puterea bisericească văzută sau, după-cum se mai numește ea, puterea cheilor: El n'a predat-o nici lui Petru singur, nici colectivității credincioșilor, ci tuturor apostolilor în dependență dela sine însuși. Căci respectivele cuvinte de instituție nu au fost adresate nici unui apostol în particular, nici comunității credincioșilor, ci apostolatului ca întreg și nemijlocit numai acestuia. Desigur puterea acestor cuvinte a trecut și la cei 70 de ucenici, pe cari i-a trimis Hristos prin cuvintele: »Celce vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă, și cine vă urește pe voi, pe mine mă urește» (Luca

X. 16), ca ajutători ai apostolilor, să vestească evangelia; dar' puterea cheilor în plenitudinea ei a dat-o numai apostolilor și anume colectivității acestora, celor 70 de ucenici din contră numai într-o măsură restrânsă și sub conducerea apostolilor.

De-odată cu darea puterii cheilor a prescriș Hristos pentru administrarea acesteia și o formă anumită. El a dispus anume ca apostolii să eșercite aceasta putere în instanța primă singuratică, în a doua instanță și mai înaltă — mai mulți, și în ultima și în cea mai înaltă instanță toți laolaltă ca purtători ai deplinei puteri (Mat. XVIII. 15—18). De aici rezultă; că cea mai înaltă putere a cheilor a dat-o Hristos colectivității apostolilor, pentru-ca ei să o manueze aceasta putere nu singuratic fie-care pentru sine, ci toți laolaltă, asemenea unei persoane morale și ca un drept comun al lor al tuturor. Relativ la aceasta observă prea nimerit fericitul *Augustin*: »Cheile nu le-a primit un singur om, ci unitatea« (Sermo 108, cap. 8).

Prava apostolilor relativ la puterea cheilor.

Forma prescrișă de Hristos pentru administrarea puterii cheilor au observat-o strict apostolii peste întreagă durată activității lor. După mărturia faptelor apostolilor și a Epistolelor apostolilor, dânșii au făcut și în particular întrebuintare de puterea cheilor, întrucât fiește-care în sfera activității sale și cu autoritate independentă fonda biserici, institua presbiteri, dau ordinațiuni și administrau putere judecătorească și pedepsitoare; unde însă necesitatea reclama o autoritate mai mare, acolo decideau în comun cu putere unită. De aceea l'au ales ei în comun pe Matia în locul lui Iuda (Faptele apost. I. 15—26); împreună au aplanat cearta dintre elenistii și evreii din Ierusalim și au instituit pe cei șapte diaconi (Faptele apost. VI. 1—6); împreună au decis în chestiunea antiochiană (Faptele apost. XV. 1—31).

În deosebi în cazul din urmă exemplul lor merită deplina noastră atențiune. În Antiochia precum în întreagă Siria și Cilicia, erupsese între păgâno-creștini și judeo-creștini o dispută aprinsă și amenința tânăra biserică cu desbinare păgubicioasă. Iudeo-creștinii cercau să le-o impună tuturor legea mosaică; păgâno-creștinii se opuneau acestei pretensiuni. Pavel și Varnava își întrăbuintaseră toată autoritatea pentru a restitui pacea. Aici era trebuința de o autoritate mai înaltă. În fine se unesc partidele în litigiu să supună cauza spre decideră apostolilor și presbiterilor din Ierusalim. Apostolii și presbiterii se adună pentru a deslega întrebarea adusă înaintea lor. Fiește-care și-a desvoltat opiniunea sa pe

basa sfintei scripturi. În urmă, la propunerea lui Iacov, s'a luat un decis comun. Decisiunea a fost formulată în scris și trimisă celor din Antiochia.

Acest exemplu ne dă o clară și deplină iconă despre forma de guvernare a bisericii de pe timpul apostolilor.

(Va urma.)

Olah Glisia.*)

Sub titlul acesta publică „*Românul de la Pind*“ un articol interesant. După ce spune la început, că sentimentul național la Români nici-odată n'a dispărut și că Aromânii au ținut tot-deauna la limba și moravurile lor, articolul urmează astfel:

Nici la bărbații de elită ai Românismului de la Pind, conștiința națională nu dispăruse cu totul. Adormită da! dar moartă nici-odată.

O probă puternică s'a dat cu ocazia clădirilor de biserică în comunele lor.

Conducătorii ortodoxismului fiind greci, și pe bisericile Aromânilor au căutat să le treacă de grecești, de proprietatea Patriarhiei.

Tendința aceasta a devenit mai pronunțată cu începutul secolului al XIX-lea.

Cu redesteptarea conștiinței naționale la poporul grec și a pregătirei pentru desrobirea lui de sub jugul otoman, șefii revoluționari, de altfel mercenarii Rusiei, lucrează pentru trecerea celorlalte naționalități creștine de sub robia turcească sub cea grecească. Pe aceasta din urmă perfizii din fire o prezentau în colorii surizătoare.

Causa poporului grec era înfățișată ca o cauză comună tuturor ortodoxilor de la Matapan până la Carpați. Toți creștinii erau invitați a crede că: între creștinism și grecism nu este cea mai mică deosebire.

Mulți i-au crezut pe greci. Dacă nu i-ar fi crezut, nici nu s'ar fi luptat Români și Albanesii pentru libertatea dușmanilor seculari.

Toțmai în acest timp însă Români din Monastir au refuzat de a face parte din neamul blețemat. Era pe la 1815, când deja se descoperise complotul mercenarilor Rusiei în contra statului otoman. La Bitolia pe vremea aceea nu era nici o biserică, deoarece toate bisericile și mănăstirile sale, de unde și numele de Monastir, au fost transformate în moschee.

Aizurul, trimis ca să pedepsească pe Arnăuții răsculați în contra stăpânirii, acordase favorul pentru clădirea bisericii cu hramul sf. Dumitru. Faptul acesta are nevoie de a fi povestit mai pe larg, ceea-ce nu se poate face de astă-dată.

Arhierul de atunci al Pelagoniei ținea, ca acest locaș al lui Iisus să fie trecut în firman de biserică greacă-ortodoxă. Notabili comunității s'au alarmat Prea sfântului i-au dat să înțeleagă că, fiind Români, biserică făcută pe speșele lor nu poate să fie decât numai aromânească.

Toate insistențele, contrare dorinței lor, au fost de prisos. În firmanul pentru clădire, biserică sf. Dumitru din Bitolia, care este sub stăpânirea partidului

*) Așa se numește în firmanul dat de stăpânirea turcească biserică română din Bitolia (Monastir)

grecoman, poartă numele de *biserică românească* (Olah clisia).

Faptul acesta este un cui în inima agenților grecismului din Turcia. Această biserică bogată după toate drepturile va deveni curat românească, va trece în posesiunea partidului românesc.

Tochmai din această pricină s'au alarmat efortii grecomanii, cu arhiepiscopii lor și cu toți cei, cari speculează veniturile comunității, ce nu mai din greci nu se compune, când au simțit și văzut că la Bitolia se clădesc o capelă românească.

„Dacă în acest oraș va fi un atare locaș de închinăciune, atunci partidul românesc se va forma și va crește cu multă repeziune“, au socotit cu drept cuvânt nenorociții șefi ai grecoteismului.

Soartea bisericii S. Dumitru de mai nainte dar este hotărâtă.

De aici toate eforturile luptătorilor pentru nenorocita mare idee de a se împiedeca clădirea capelei și a se opri cu ori-ce preț de a se servi într'însa în limba noastră.

S'a obținut prin firman imperial dreptul de a se clădi biserici românești, ca cea din Hrupiști și Crușova; dar pe Fanarioți nu i-a durut atât, cum i-ar ustura capela noastră din Bitolia.

Ei lucrează la disperare ca inexorabila trebuință de a avea măcar o capelă la Bitolia, să nu fie satisfăcută.

Infintându-se capela românească și biserica Sf. Dumitru are să fie românească. Cestiune ar fi numai de un scurt interval. Moartea propagandei grecismului la Bitolia ar însemna moartea grecismului în întreaga Macedonia.

Putea-va oare grecismul să scape de condamnarea crudului destin?!

Et pourtant (cu toate astea): biserica sf. Dumitru este românească.

O modestă părere.

Di Moise Popoviciu, muncitor al Mântuitorului, în un număr al acestei reviste iscălise un articol, în care sulevase ideea, de a se alcătui monografia fie-cărei comune bisericesti. Ideea e sănătoasă și salutară, căci prin alcătuirea acestor monografii, celor știutori de carte li s'ar da privilegiul, a cunoaște mai temeinic nebulosul nostru trecut, în care zac nenumărate prețioase documente necunoscute până acum. Pe polițe în casele țaranilor noștri și azi se găsesc multe documente, cari revarsă lumină asupra timpului în care s'au scris. Este lucru important, ce doarește Di *M. Popoviciu*, dar' e greu de a se duce la fapta îndeplinire. Motivele sunt ușor de explicat. Preoții și învățătorii noștri în cea mai mare parte n'au pregătirile necesare, ca în urma cunoștințelor lor să se hotărască la astfel de muncă. Cei-ce ar putea să facă, sunt cu mult mai nepăsători, mințile lor cu mult mai leneșe, decât să lase la o parte slăbiciunea de voință. Istoriografi avem puțini, nu putem aștepta dela ei muncă atât de vastă, mai ales, că n'au nici sprigin, nici ajutor.

Este însă mijloc prin care să se scoată la lumină documente necunoscute până acum și acest mijloc suplinește întru cât-va monografiile — și de acest mijloc se poate folosi fie-care preot sau învățător, care trăește în popor. Mijlocul este următorul: »Cărțile sau manuscriptele vechi, ce se vor găsi, să se aducă la cunoștința celor-ce au darul de a se ocupa cu aceste, prin publicarea titlurilor, în cutare-va din ziarele noastre.«

În vacanța trecută călătorind la F. Giriș, în biserica de acolo am găsit mai multe manuscripte de prin secolul XVIII. Tot acolo se află frumos legată și scriptura, care e tipărită pe timpul principelui Rákóczy cu binecuvântarea unui episcop, despre care avem puține urme în istoria bisericească.

La Beiuș în biserica ortodoxă numită »biserică grecească« se află multe cărți grecești aruncate din un loc în altul. Se găsește un manuscript în grecește de câte-va sute de pagini scris cu acea paciență dela început până la sfârșit. Ți-e drag să privești la stilul legibil! Manuscriptul poartă titlul de »*Logoi*.« Noi bine înțeles, cei-ce nu ne pricepem la greacă nu putem ști, că oare »*Logoi*« cuprinde căzării sau sunt predici făurite de cel ce le-a și scris, a cărui nume însă ni-e necunoscut.

Protocoloalele ce se găsesc în posesiunea bisericii, scrise în limba latină și maghiară, ne dau icoană fidelă despre modul de conducere a afacerilor bisericesti de pe timpul, în care au fost scrise.

Multe documente prețioase se găsesc mai în toate bisericile noastre.

Notițele făcute de preoți pe filele cărților încă sunt de mare însemnatate, căci cuprind evenimente din trecutul bisericii etc.

Cât pentru preoții din timpul nostru afla la loc a le recomanda, că luând în socotină notițele preoților din bătrâni cu puțină carte, să le urmărim exemplul. Voesc să zic, că în fie-care biserică să se găsească un ziar, unde să se inducă evenimentele mai însemnate prin care a trecut biserica, ca astfel istoriografi din viitor mai cu ușor să ne cunoască timpul, în care trăim.

Acesta e, cred eu, — mijlocul prin care putem să dăm ajutor istoriografilor noștri.

Petru E. Papp,
teolog.

Predică

la Dumineca XX. după Rusalii.

»Tânărul ție grăesc, școală.«
(Luca, 7, 15.)

Iubiți credincioși,

Mulți dintre creștini zic, că astăzi nu mai vezi nici o minune, precum de altă parte zic Jidovii, că Mântuitorul Hristos nu e Mesia cel promis, ci a fost un vrăjitor mare.

Ca să vedeți rătăcirea unora și altora, mă rog să fiți pe pace și cu luare aminte!

Ce este minunea? Minunea este o faptă, care întrece puterea și istețimea omenească. Minune nu este în stare omul să savârșească, decât Dzeu prin om. Bunăoară a învia un mort. Sau precum a zis un învățat: au nu este aceasta minune, că bagi o sămânță mică în pământ și ea crește mai mare de cât casa! *Omul lucrează, dar Dzeu dă viață.* Și fiind că omul nu poate săvârși minune din puterile lui proprii să vedem deosebirea între lucrarea D-lui Hristos și între vrăjitori.

Ispitiți-vă numai între voi, cu ce mijloace lucrează vrăjitorii? Cu mijloace iertate, au neertate? Așa e, că cu mijloace neertate? Cu diavolul! Fariseii și ziceau despre Mântuitorul Hristos, că cu d-nul dracilor scoate dracii. Dar Dl Hristos i a desbătut cu aceea, că Satana nu se va alunga pe sine, căci s'ar pustii, ci dușmanii își contrazic. Așa în ținutul Gadarenilor zic demonii din cei îndrăciți către Dl Hristos: ce este mie și Ție Isuse Fiul lui Dzeu? venit-ai aicea să ne chinuști mai nainte de vreme? Iată de aci se vede luminat: 1 că Satana cunoaște în Iisus pe Fiul lui Dzeu: 2 o putere contrară, care îl chinuște și anume Dzen. La moartea lui Iisus, sutașul îl mărturisește: cu adevărat Fiul lui Dzeu a fost acesta. Apostolul Iuda căindu-se și mergând să se spânzure a zis: păcătuit-am vânzând sânge nevinovat.

Deci pe când vrăjitorii lucră cu diavolul, din care causă biserica noastră și oprește a umbla la vrăjitoare fermecătorești descântătoare, pe atunci Dl Hristos lucră cu puterea Sa dzească. Așa vindecă pe un slăbănog din naștere, căruia îi iartă păcatele. El zice: »Cutează fiule. iertați-se-vor păcatele tale,« iar puterea de a erta păcatele are numai unul Dzeu. Jidovii ziceau, că Dl Hristos hulește, deoarece se face asemenea lui Dzeu, drept aceea ca să le arate, că cel ce iartă păcatele este tot acela, care și vindecă, a vindecat pe slăbănog și l'a trimis la casa sa. »Iar popoarele văzând se mira și a preamărit pe Dzeu, care dă putere ca aceasta

oamenilor.« Vrăjitorii nu pot ierta păcatele, din contra fac pe om să păcătuiască.

Vrăjitorii prin vrăciurile lor au de scop să-și arate puterea măestriei, și câștigul ca să aibă din ce trăi, pe când Dl Hristos prin minunile Sale are de scop: 1 Să arate puterea lui Dzeu și să-l preamărească. »Și au luat frică toți și măria pe Dzeu zicând: că proroc mare s'a sculat întru noi și cum a cercetat Dzeu pe oamenii Săi? 2. Ca să facă bine oamenilor. A vindecat pe îndrăciți, așa pe un lunatic, pe un mut din naștere, pe un slăbănog din naștere, pe un orb din naștere, pe care l'a uns cu tină la ochi etc. și ce primia dela credincioși împărția iar săracilor.

*

Până aci am arătat, că Dl Hristos n'a fost vrăjitor, ci este Dzeu adevărat și astfel a făcut minuni. Rămâne acum să arăt, că și azi se întâmplă destule minuni, ci nu le luăm în socotință.

»Datu-mi-s'a toată puterea în cer și pe pământ, zice Mântuitorul Hristos, deci mergând învățați toate neamurile... și iată Eu cu voi sunt în toate zilele până în sfârșitul veacului.« »Pe cei bolnavi vindecați, pe cei leproși curățiți, dracii scoateți în dar ați luat, în dar dați.« Mântuitorul Hristos a lăsat apostolilor, iar aceștia episcopilor și preoților puterea de a face minuni. »Din lucrurile lor îi veți cunoaște, zice mai departe Dl Hristos, pe bolnavi mâinile își vor pune și binele va fi, dracii vor scoate, în limbi nouă vor grăi, morții vor învia și de vorba ceva de moarte nu va strica lor.« Aci nu sunt acestea minuni, când preoții vindecă pe bolnavi, scot dracii ș. a. în numele D-lui Hristos. Sunt bolnavi pe patul de moarte, de care au abzis neamurile și iată, că rugăciunea celui drept vindecă pe bolnav și de a făcut păcate, se iartă bolnavului. Sau nu este minune acesta, când la casa unui om, unde auzi tot injurături și se întâmplă furturi, vezi întâmplându-se tot nenorociri. Acum e bolnav unul, acum altul. Acum stârpește vaca, altădată moare vițelul și așa mai departe. Sau doară aștepti să-i meargă bine unuia ca acela, care se lapadă de biserică, sau care trăește tot din înșelăciune? Când vezi pustindu-se avutul unui om, care a tras camete mari de pe săraci, au nu este aceasta minune? Sau când trăsnește în căpița de fân a cuiva, care lucră în zi de sărbătoare, nu este aceasta minune?

Iar de vrei să faci însu-ți minuni, fii credincios! Căci »de ai ave credință cât un grăunte de muștar, vei zice muntelui ridică-te și se va arunca în mare.«

Avem lege bună și tare, care ne dă putere să facem minuni, dar care și pedepsește pe cei

păcătoși, de aceea să ținem cu scumpătate la credința strămoșească și să iubim biserica mai presus de toate bunurile și dela ea să ne învățăm a ave credință tare, căci atunci vom putea face minuni. Amin.

Simeon P. Leucuța,
preot gr. or. rom.

Convocare.

Despărțământul ppsc Radna al reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din ppiatele dela I—VII își va ținea adunarea sa de toamnă în comuna M. Radna la 9/22 Octomvrie 1904 pe lângă următorul :

PROGRAM :

1. Chemarea D. Sfânt
2. Prelegerea practică din Geometrie, despre puncte, linii. Va prelege învățătorul, care va fi sortat
3. Deschiderea adunării.
4. Apelul nominal.
5. Reflexiuni asupra prelegerii.
6. Cetirea eventualelor operate.
7. Propuneri și interpelări.
8. Defigerea locului și timpului pentru adun. proximă.
9. Autenticarea protocolului.
10. Inchiere.

La aceasta adunare sunt deobligăți a participa toți membrii despărțământului.

Soborsin, 17/30 Septemvre 1903.

P. Givulescu
președinte.

CRONICA.

Reuniunea învățătorilor nostri din ppiatele bănățene s'a, întrunit Luni la 20 Sept. (3 Oct.) în Lipova, în adunarea generală anuală, sub presiul P. On. Dn. protopop din Timișoara, *Dr. Traian Putici*, P. S. Sa D-l Episcop diecesan a fost reprezentat prin P. C. Sa archimandritul Aug. Hamsea, iar din partea aurtorității școlare civile a fost de față magnificul Dn Sebesztha Károly, inspector școlar reg. din Timișoara.

Desbaterile s'au încheiat într-o singură zi. La amiaz s'a ținut banchetul, iar sara o petrecere improvizată.

Societatea de lectură a elevilor dela institutul ped.-teol. din Arad s'a constituit în ședința dela 15/28 Sept. 1904, sub presiul Cuvioșiei Sale Domnului Director seminarial Roman R. Ciorogariu în modul următor : President : Lazar Iacob, teolog curs III. ; secretar : Petru Marșeu, teolog curs II. ; notar : Aurel Borlea, ped. curs IV. ; bibliotecar : Miron Ciupa, teolog curs II. ; cassar : Nestor Blaga teolog curs I. ; controlor : Petru Lupaș, ped. curs IV. ; archivar (v.-bibliotecar) : Iosif Stepan ped. curs III. ; Comisiunea literară : Petru Popa (v.-president), teolog curs III. Aurel Ciorogariu, teolog curs II. ; Octavian Albani, teolog curs I. ; Teodor Mariș, ped. curs IV. ; Petru Raica, ped.

curs III. Comisiunea musicală : Mihail Cosma (v.-president), teolog curs III. ; Romul Popa, teolog curs II. ; Sever Pap, teolog curs I. ; Nicolau Bir, ped. curs IV. ; Iuliu Doboș, ped. curs III. ; Comisiunea revisoară : Florian Goina, teolog curs II. ; George Todan, teolog curs I. ; Petru Toma, ped. c. III.

Mulțămită publică. Se exprimă pin aceasta în numele întregii comune bisericești ort. resăr. române *Buhani*, prin comitetul subscris Măriei Sale Domnului *Iulian Török* de Vărad, mare proprietar în Dézna și Buhani, care a donat toată peatra necesară, la acum nou clăditul edificiu școlar parochial, de aici. Atotputernicul, să remunereze Măriei Sale înmiiit aceasta creștinească-civilisatorică faptă, din exuberanța donurilor Sale cerești și pământești. Din ședința extraordinară a comitetului parochial, al IX-a, ținut în Buhani, la 12/25 Septembrie 1904.

Ioan Muntean
paroch președinte

Pavel Ageu
inc. confer. notar.

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt :

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintacsa. Prețul 1 cor. 50 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă : văduva *Aurelia Dr. Petran*, Arad, str. Lázár Vimos Nr. 4.

Concurs.

În urma ordinului Ven. Consistor Nr. 3994/904 se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei de cl. primă din comuna Sinitea (protopopiatul Șiriei) devenită vacantă prin decedarea preotului de pie memorie Ioan Burdan, cu termin de alegere pe ziua de 26 Octomvre v. a. c. ziua sf. Dimitrie.

Emolumentele împreunate cu parochia sunt : a) Una sesiune pământ arător cu dreptul de pășune, b) 640 cor., ca rescumpărare de bir și ștole, dividenda după 40 acțiuni ce are biserica la institutul „Victoria“ ca fundațiune spre acesta scop. c) Intregirea de la stat conform ecalificațiunei. Alesul are a suporta toate dările după ceea ce bene ficiază.

Următorii decedatului Ioan Burdan beneficiază 1/2 venit pân la 26 Aprilie v. 1905.

Petenții sunt avisați ca petitele instruite conform §-lui 15 lit. a. Reglmt. pentru parochii și adresate comitetului parochial din Sinitea până la 24 Octomvre v. să le înainteze oficiului protopopesc gr.-or. rom. al Șiriei (Világos) iar pân la 17/30 Octomvre a. c. să se presinte barem odată în sf. biserică din Sinitea, spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Sinitea din ședința comitetului parochial dela 12/25 Sept. 1904.

Ioan Șerădan
preș.

Petru Balint
not. com.

Cu știrea mea *Traian Terebenț* adm. ppresb.

Pentru îndeplinirea parohiei a 2-a vacante din **Bârzava**, se escrie concurs cu termenul de a recurge **de 30 zile dela prima publicare** în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emulamentele împreunate cu acest post sunt: 1) Sesiunea parochială constătătoare din 18 jugh., arător și 14 jugh. fânaț, care aduce un venit anual de 640 cor. 2) Din stolele usitate 180 cor. 3) Competința de lemne după sesiunea parochială. 4) Intregirea dotațiunii din vistieria statului, pentru preot cu cvalificațiune inferioară 312 cor. 60 fil., iar pentru preot cu cvalificațiune completă 1172 cor. 60 fil.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursele lor ajustate conforme §-lui 15 din regulament pentru parohii P. O. Oficiu ppopesc în M. Radna, iar dâșii să se prezinte observând în modul cel mai strict dispozițiunile §-lui 18 din citatul regulament în vre-o Duminecă ori sărbătoare în S-ta biserică din Bârzava pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Bârzava la 31/3 Septembrie 1904.

Comitetul parecșial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* protopresbiter.

—□—

1-3

Indepărtându-se Iacob Popa la altă stațiune, pentru postul învățătoresc din comuna **Răbăgani**, se publică concurs cu termen de alegere pe **Duminecă 16/29 Octomvrie** pelângă salariul anual de 600 coroane și venitele cantorale.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și trimitte petițiile la adresa Comitetului parochial subscrisului protopresbiter până la 15/28 Octomvrie, iar până la ziua alegeri a se prezenta la serviciul Dumnezeesc pentru a-și arăta dsteritatea în cele bisericesti.

Răbăgani 14/27 Septemvrie 1904.

pentru Comitetul parochial: *Elia Moga* ppresbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Măgulicea** se escrie concurs, cu termen de alegere pe **16/29 Octomvrie** a. c.

Emolumentele sunt: 1) Locuință cu grădină; 2) în bani 450 cor. și cvinevenalul prescriș de lege; 3) 5 sting. de lemne pentru inv. și școală; 4) scripturistica 16 cor. 5) conferința 20 cor.; 6) curatoratul școlar 16 cor.; 7) dela înmormântări unde va fi pofit 1 cor.

Dela competenți se cere: estras de botez, absolutul preparandial, testimoniu de cvalificație cu succes bun și „declarație,” că de când își formează dreptul la cvinevenal.

Petițiile astfel instruite și adresate comitetului parochial. să se trimită până la 15/28 Octomvrie a. c. P. On. Oficiu protopopesc din Hălmagiu, având recurenții până la ziua alegerii a se prezenta în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comit. par. ținut în Măgulicea la 8/21 Septemvrie 1901.

Laurențiu Juga,

preș. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia*, adm. ppresb. și inspector școlar.

George Petrișor,

not. com. par.

—□—

2-3

Conform concludului Ven. Consistor din Oradea-Mare de sub Nrul 1774 a. c. pentru îndeplinirea postului de capelan temporal, pe lângă veșeranul paroch, Ioan Papp din Sebiș — și filia P. P. Ciganești, se escrie concurs cu termen de **30 de zile dela prima publicare**.

Dotațiunea este: a) pământ parochial dela parochia matră Sebiș 20 jugere; b) bir preotesc dela filia P. P. Ciganești, câte o vica cucuruz sfârmat dela 84 de case; c) stolele indatinat; d) întregirea dela stat staverită în coale de fassiuone B, 520 cor. cu re-lutul de cortel; iar capelanul va avea să primească întregirea staverită pentru capelani prin Inaltul Ministeriu.

Se observe, că venitele de sub punctele a), b) și c) sunt a se împărți în două cu parochul. Se mai observe, că capelanul va fi îndatorat a îndeplini toate agendele parochiale.

Recursurile ajustate cu documentele recerute sunt a se trimitte la subscrisul protopop în Beiuș în termenul prescriș.

Beiuș, la 13/26 Sept. 1904.

În conțelegere cu comit. parochial din Sebiș, *Vasilie Papp*, prot. Vașcoului.

—□—

2-3

Cu provocare la ordinul Veneratului Consistor eparchial de sub Nr. 4646/904 prin aceasta să escrie nou concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela clasele superioare din **Mândruloc** cu termen de **30 de zile dela prima publicare** în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: a) 1000 coroane salar fundamental; b) 6 stângeni de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, c) 20 cor., pentru scripturistica; d) 20 cor., pentru conferință, e) cvartir frumos în natură cu două grădini pe intravilanul școlar și f) dela înmormântări cu liturgie 2 cor.; ear dela înmormântări fără liturgie 1 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post pe lângă cvalificație prescrișă în §. 60 din regulament, vor avea să dovedească cu documente, că pot inființa și conduce cor vocal pe patru voci, că au luat parte la vre-un curs de grădinarit și viierit cu succes, și recursele instruite astfel le vor adresa comitetului parochial și le vor înainta P. On. Domn Vasilie Beleş ppresbiter ca inspector școlar în termenul indicat, datori fiind a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare și în sfta biserică de aici, pentru a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Recursele cari nu vor fi instruite astfel nu se vor lua în considerare și se anunță de acum, că alesul va face și servicii cantorale fără altă remunerație.

Mândruloc, din ședința comitetului parochial dela 5/18 Septemvrie 1904.

Iancu Ștefănuț

preș. com. par.

Pașcu Cvinan

membu și notar adhoc al comit. par.

În conțelegere cu: *Vasilie Beleş* ppresbiter în Arad.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Chesinț** protopresbiteratul Lipovei — se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.“

Emulamentele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1) Una sesiune par. constătătoare din 30 jug. pământ; 2) Un intravilan parochial; 3) Birul și stola usuată dela parochiani; 4) Intregirea dotațiunei dela stat, după cvalificațiunea alegândului preot.

Dela recurenți se recere cvalificațiune pentru parochii de cl. I. cu acea observare ca întru cât nu vor fi recurenți cu cvalificațiune de cl. I-a vor fi admiși la candidare și recurenți cu cvalificațiune de cl. II-a.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor instruite cu documentele de cvalificațiune recerută, și adresate comitetului parochial din Chesinț, până la termenul susindicat, să le subștearnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear în vre-o Duminică ori sârbătoare, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii — să se prezenteze în s-ta biserică din Chesinț pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Chesinț 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea*, protopresbiter

—□—

3—3

Avis.

În tipografia diecesană a apărut, și se află de vânzare, deja în a III-a ediție: „*Rugăciunile școlarilor, și cântări bisericești*“ pentru școlarii și școlărițele dela școlile populare rom. gr.-ort. Alese și întocmite de „*Un prieten al școlarilor*“. Cărticica ca înfățișare e foarte drăguță, — legată în păreți tari și costă modestul preț de 40 fil., dându-se rabat de 15% la sută și are următorul bogat cuprins: I Rugăciuni, Poruncile lui Dumnezeu, Poruncile bisericești, Tainele; II: Rânduiala vecernei, Rânduiala utreniei, Catavasiile Născ., Catav. la Înălțarea cinstitei Cruci, Lăudăciunile, Doxologia cea Mare, Polileul, Pripelele; III. Dzeeasca Liturgie, Rugăciuni de masă, Troparele Învierii, și Troparele sârbătorilor; conține 72 pagini.

Calendarul diecesan pe anul 1905.

În editura tipografiei diecesane gr.-ort. române a Aradului e deja gata tipărit și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecesane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării cu prețul de 40 fileri. La comande peste 10 exemplare 20% rabat, espedate franco. Se estinde pe 14 coale tipar garmond și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul mitropoliei rom. gr.-ort. în general și al diecesei Arapulului în special; cronologia pe anul 1905; sâr-

bători și alte zile schimbăcioase; posturile etc. Genealogia caselor domnitoare; târgurile din Ungaria și Ardeal; instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară: fotografiile iconostasului și bisericii din St.-Miclăușul-mare.

Moise Nicoară cu fotografie, de S. Secula. Tămăița legendă de M. Cioban. Socialismul dialog de I. Grofșorean Eroul dela Königrätz de St. O. Iosif. Cine a adus sărăcia în lume de I. P. R. Sentințe Căpitanul Romalo poezie de V. Alcsandri Sentințe. Un mijloc de înaintare de N. Boscaiu. Casa națională din Arad fotografie. Patronul țiganului poezie de T. Speranță. Un capitol despre lene și superstiție de G. Coșbuc. Sentințe. Mândro, mândro, vrei nu vrei, — poezie de M. Eminescu. Vulcanul, legendă din popor de M. Cioban. Minerva poezie de Nicu Stejărel. Dați creștere fetițelor roastre de O. T. Babu n'aude dar potrivește poezie de E. D. O. Sevastos. Lupul și Titirez basm pentru copii de T. Speranță. Poesii populare. Cucul. — Economie. Creșterea porcilor. O coșniță de albine. Cât timp poartă animalele de casă. — Sfaturi economice. Fel de fel. Glume. — Inserațiuni și reclame, drept-ce cu multă căldură îl recomandăm tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă preț de — 40 fil. află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Atragem atențiunea D-lor învățători asupra manualelor școlare :

1. **ABC-dar ilustrat de Iosif Moldovan și consoții** aprobat de Venerabilele Consistoare din Arad și Caransebeș, apărut acum în a patra edițiune îndreptată și provăzută cu nenumărate ilustrațiuni plăcute și atrăgătoare, menite a desvolta plăcerea școlarilor și prin aceasta de-a ușura truda învățătorilor.

2. **Carte de cetire de Iuliu Grofșorean și consoții** ediția a II-a — litere nouă — frumos și coresponzător, cu o scriere de lecțiuni ușoare ce fac trecere dela ABC-dar la legendar, și cu frumoase lecturi din cercul de cunoștință al școlarilor, tractate în ziceri simple și într'un mod povestitor foarte atrăgător.

Se pot procura dela administrațiunea tipografiei diecesane cu prețul de 40—40 fil. exemplarul. La comande peste 100 bucăți se dă 20% rabat; iar sub 100 numai 10%.

**Să Spriguiem
propria noastră artă română!**

Dacă voiți
să aveți
un op de valoare,
științific-literar

sau
predici, gazete
sau alte manuale
culese într'un stil
curat românesc,
adresați-Vă cu în-
credere deplină
la

Domnii preoți și învățători!
Sunt rugați să țină de sfântă datorință
ca toate recvisitele necesare sf. bi-
serici și școli, să 'și-le comande
direct și cu încredere deplină
dela

Cine oare?
n'ar dori ca
scrierile sale

să fie ca
executare tehnică
cu gust și înfățișare
plăcută și dragă lașe
atât estern cât și
internă?
Cei ce asta o doresc
adreseze la

Tipografia diecesană

în Arad

strada Révay nr. 10 (visávis de Consistor).

Acest atelier
în care e introdusă
cea mai nouă or-
tografie a Acade-
miei române

și
provăzută fiind cu
cel mai fin material
promite a fi cu cea
mai strictă atenție
la executarea a ori-
toare de arta tipo-
grafică

Toate tipăriturile
privitoare la comptabilitatea
preoțească și învățătorescă, se
capătă numai la tipografia noastră, în
a cărei depozit sunt toate cele de lipsă
comunelor noastre bisericesti-confesionale.

**Acest atelier
tipografic**
execută prompt,
corect

și
pe lângă asta dela
frați, are în vedere
a executa comande
cu un preț foarte
convenabil.
Toate acestea nu-
mai ca arta română
să prospereze și
inflorească!

**Munca cinstită
impune fraților tot sprijinul!**

Suplement la „Biserica și Școala” Nr. 39.

Librăria

H. ZEIDNERFondată 1867. **Brașov, (Ungaria.)** Fondată 1867.recomandă la începutul anului școlar editura **cea bogată** de:**Carti pentru școale.**

(Aici urmează numai opurile din timpul cel mai nou apărute.)

A) *Cărți pentru școale primare nou apărute în editură sunt:*

1. *G. Ludu, preot și I. Dariu, învăț. : Istorie religioase și morale sau datorile copiilor*, partea I. din învățământul religiunii creștine, cor. —40.
 2. *V. Goldiș, prof. : Elemente din constituția patriei*, sau drepturile cetățenești, pentru școalele populare, ediția II, legat cor. —40.
 3. *N. Stoicovici, învăț. : Elemente de muzică vocală*, p. școală popul. cor. —50.
- Colecțiune de cântece și cântări bisericești** pe note pentru școalele populare. Partea I-a, cântece și cântări bisericești într'o voce, pentru anii I. al II-lea și al III-lea de școală, broș. cor. —50.

Cataloge și exemplare de probă se trimit la cerere gratis și franco.

B) *Cărți nouă pentru școale medii sunt:*

1. **Geografie** pentru școalele medii, de *D. Făgărășan, prof. și S. Moldovan*, lucrată pe baza planului ministerial mai nou după *D. Laky. Tom I. : Regatul Ungariei*. Ediția ilustrată. Prețul legat cor. 2.—
Tom II. : Europa; și III. : Asia, Africa, Australia, America, sunt aprobate; broș. cor. 1.—, resp. cor. 2.—.
2. **Istoria universală**, pentru școalele sec., de *V. Goldiș, prof. Ev. vechiu vol. I. broș.* cor. 2.—.
3. **Curs sistematic de Gramatica limbei române**, întocmit pentru școalele secundare, după cele mai noue recepții ale instrucțiunii *N. Pilția*, revăz. de *N. Sulică*, profesor gimn. Ediția IV-a, volumul I. (Etimologia), broș. cor. 1.80.
(Carte aprobată de Inaltul Minister al Cultelor și Instrucțiunii publice ca text didactic din anul 1889 sub Nr. 43.235.)
4. **Carte de cetire**, de *Ioan Popea, prof.* pentru clasa I. și II. gimnasială, și reală, seminare pedagogice și școale superioare de fete, ediția V. 905. (Va apărea în Martie 1905.)

Cea mai bună și mai eficientă carte de limba maghiară, pentru școalele populare române,A apărut în editura lui **H. ZEIDNER** în Brașov.Nu tradusă din nemțește, ci în Original, a 4-a ediție, care este răspândită în **80.000 exemplare :**

Abecedar și întâia carte pentru deprinderea limbei maghiare în școalele populare. Pe baza planului ministerial de învățământ, de *Francisc Koós*, inspector școl. în pens. și consilier regesc și *Vasile Goldiș*, prof. gimn. în pens. și secretar consis. 72 pag. Prețul legat, cor. —40.

De același autor :

A doua carte pentru deprinderea limbei maghiare, ediț. II. 112 pag. Prețul legat, cor. —50.

(Carte aprobată de Inaltul minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică, prin ord. Nr. 2,285—894.)

La cerere se trimite catalogul cărților în editură gratis și franco.

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele :

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra impregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumusețeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. oficii și comitete parohiale.

Cu tot respectul semnez

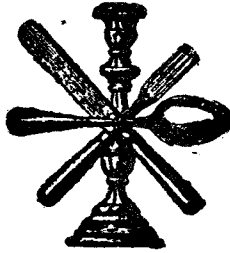
IOSIM IULIU BOSIOC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură

Un aparat de fert repentin sistem American

sau

==== Cumpănă de gospodărie gratis ====

Trimit cu prețuri proverbial de eftine din magazinul meu peste măsură asortat, mărfurile mele de argint de Mexico renumite și plăcute pretutindenea pentru bunătața lor escelentă și anume 6 bucați cuțite de masă de argint de Mexico, 6 buc. furculițe de argint de Mexico, 6 buc. linguri de argint de Mexico, 12 buc.

lingurițe de argint de Mexico pentru cafea, 6 buc. escelente cuțite pentru dessert, 6 buc. escelente furculițe pentru dessert, 1 lingură de argint de Mexico pentru scos supă, 1 lingură de argint pentru scos lapte, 2 bucați sfeșnice de masă elegante, pentru salon.

46 bucați laolaltă **fl. 6.50.** numai

Fie-care cumpărător primește, afară de aceste, în dar o cumpănă de gospodărie, care poate suporta 12 $\frac{1}{2}$ chile, și care funcționează corect; sau un aparat de fert repentin sistem American, despre ce ofer deplină garanță. Cumpăna o primește cumpărătorul absolut gratis. Argintul de Mexico este un metal absolut alb (și înlăuntru), pentru a cărui durabilitate și escelentă calitate ofer garanță pe 25 ani. Expedarea se face după trimiterea înainte a sumei sau cu rambursă din magazinul european

==== Un aparat american bun pentru fierul grabnic ====

sau

==== O cumpănă de casă, gratuită. ====

ALESANDRU D. SCHEFFER

Budapesta, VIII. str. Bezerédi Nr. 3.

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică,

vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumatism, reumă, ashma, (respirație grea), insomnie, văjiitul urechilor, auz greu, epilepsia, (nevoia), nervositate, lipsa de apetit, gălbănirea, durere de dinți, migrenă, impotență, influență precum și ori-ce boale de nervi. Bolnavul, care D.R.G. M. nr. 8850³ cu aparatul meu Nr. 88503 nu se vindecă în cel mult 44 zile, primește imediat banii înapoi. Unde nimic n'a folosit, acolo vă rog să încercați cu aparatul meu; sunt convins de influența sigură a aparatului meu.

Prețul Aparatului mare 6 coroane,

e de aplicat la boale cronice.

Prețul Aparatului mic 4 coroane,

e de folosit la boale mai ușoare.

Locul de vânzare central trimite aparatul cu rambursă sau după trimiterea înainte a sumei, în țară și străinătate.

ALESANDRU D. SCHEFFER,

Budapesta, VIII. strada Bezerédi, Nr. 3

➔ Numai pentru 5 coroane ➔

4 $\frac{1}{2}$ chilograme (c. a. 50 bucați) puțin deteriorat dar fin

Săpun de toaletă

ales frumos, de rose, crim, iorgovan, viorele, resedă, iasmin și lăcrimioare. Pe lângă trimiterea înainte a sumei sau cu ramburse trimite:

ALESANDRU D. SCHEFFER,

1-52

Budapesta, VIII. strada Bezerédi, Nr. 3.

Senegin

contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răceleur, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârțururile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din brânșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

14-20

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, iskola-uteza 46